СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 194. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 22. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 194. Jersey City, N. J., Monday, August 22, 1927. THREE CENTS

НАЙВИСШИЙ СУД СТЕЙТУ ВІДКИДАЄ ПРОСЬБУ САКА Й ВАНЦЕТТІ

АДВОКАТИ БУДУТЬ ПРОБУВАТИ ЗАХОДІВ ПЕРЕД ФЕДЕРАЛЬНИМИ СУДАМИ.

БОСТОН, 19. серпня. — Найвисший суд стейту Месечузетса відкинув нині всі просьби адвокатів Сакка й Ванцетті. На основі сього рішення обох засудженців сейчас переведено назад до „дому смерти".

Адвокати заявили, що вони ще не здають боротьби за життя засуджених, але будуть пробувати добитися здержання вироку при помочи федеральних судів.

На кораблі Аквітанії приїхала нині до Злучених Держав Люіджія Ванцетті, сестра засудженого. В порті при висіданню стрінула її велика громада симпатиків засуджених. Вона заявила їм, що не буде робити ніяких заходів о звільнення свого брата; думає тільки переконати його, щоби перед смертю казав покликати священика та вмирав після приписів церкви.

Коли до Ню Йорку з Бостону наспіла чутка про рішення месечузетського суду, міська поліція зарядила скріплення поліційної охорони, щоби запобігти можливости заворушень.

ПИЛЬНІ ПОШУКУВАННЯ ЗА ПРОПАВШИМИ ЛЕТУНАМИ.

ОДИН З ПОМАГАЮЧИХ ЛЕТУНІВ У НЕБЕЗПЕЦІ.

САН ФРАНЦИСКО, 18. серпня. — Пошукування за двома пропавшими літаками, що вибралися були на летничі перегони до Гонолюлю, покищо показалися безуспішними. До того один з літаків, що вибралися на пошукуваня пропавших, найшовся в небезпеці та треба було вислати кораблі йому на допомогу.

Ходить тут о літак відомого летуна капітана Вилиема Ервина, який вилетів в слід за пропавшими літаками серед величезного одушевлення зібраної товпи. Літак перелетів не цілих 600 миль від берега, а вже виласлав радіом заклик о поміч. Военні кораблі сейчас поспішили на місце, подане летуном, як місце його випадку. Що саме случилося з ним, радіова депеша не говорила.

ПОМІЧ ДЛЯ ЖЕРТВ ПОВЕНИ ПІДОРВАНА ЧЕРЕЗ УРЯДОВІ ФОРМАЛЬНОСТИ.

УРЯДНИК НЕ ХОЧЕ ДОЗВОЛИТИ НА ВИДАННЯ КОШТІВ ДЛЯ ВІЙСКОВИХ ІНЖИНЕРІВ.

ВАШИНГТОН, 19. серпня. — Ґенеральний контрольор федерального уряду не дозволив на видання інжинерському корпусови американської армії суми двох міліонів долярів, які уряд хотів перенести з фондів для рік і портів на комісію допомоги жертвам виливу Місісіпі.

Сей крок контрольора здержав сейчас роботу коло будови там, які доконечно потрібні для належитого ратунку залятих околиць.

НЕЩАСНІ ВИПАДКИ НА АВТАХ ЧЕРЕЗ ЗЕЛЕЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК, 19. серпня. — В сій околиці случилося сими днями богато ріжних нещасних випадків зударення зелізничих поїздів з автомобілями й троками.

В Раквил Сентер на Лонг Айленді, приміром, зелізничий сторож не спустив рампи перед наближенням електричного поїзду, і сей влетів на два автомобілі, що переїзджали через зелізничий тор у противних напрямах; один з пасажирів одного авта відніс тяжкі покалічення, шофер другого легкі, а двоє людий, побачивши наближаючийся поїзд, вискочили на час з авта.

Множаться теж випадки через самі авта.

В Лейквуді, в стейті Ню Джерзі, один чоловік погиб, а другий відніс тяжкі покалічення під колесами автомобіля. В Елизабеті,Ню Джерзі, налетів „бос" на 19-літного Томаса Мігена й 17-літного Росела Стеда; Міген трутив Стеда з дороги авта, але сам уже не спасся; авто переїхало через його тіло і він помер у шпитали.

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА МЕЖИ ПОЛІЦІЄЮ.

ВИЛИЕМСОН, Вест Верджінія, 19. серпня. — Межи двома партіями місцевої поліції прийшло нині до справдішної війни, в якій стріляно острими набоями й падали трупи.

Одна партія мейора міста, друга — партія міської ради. Боротьба межи партіями велася через три місяці. В бійці вбито двох полісменів з партії мейора. Вбийників арештовано.

КРАДІЖ ПЛЯНІВ ВОЄННОГО КОРАБЛЯ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 19. серпня. — Свен Берґ, 24-літний данський горожанин, признався перед федеральними аґентами до крадежи плянів найновійшого военного корабля. Урядники арештували були вперед Данця Ретгамера, котрого письмо подібне до письма листа, який дістав уряд, а в якому автор домагався гроший за видання крадених плянів, грозячи в противнім разі продати пляни якісь чужій державі. Коли Ретгамер уперто заявляв, що він невинний, аґенти навгад арештували Берґа, котрий і признався до вини, коли урядники дали йому до зрозуміння, що його земляк невинно арештований за сей учинок.

Признавшися до вини, Берґ сейчас повів аґентів до місця, де він сховав крадені пляни. Сховав він їх за купою каміння за міським музеєм штуки над рікою Скулкилом. Берґа задержано в арешті, бо він не міг зложити „бейлу" в сумі $50,000.

СУДДЯ НЕ БУДЕ МАТИ ВТРАТИ.

БОСТОН, Масс., 18. серпня. — Жителі з Іст Милтон рішили власним коштом відбудувати дім судді Мекгардого, який був між тими, що судили Сакка і Ванцетті, а під якого дім підкинено бомбу, що знищила дім. На ту ціль рішено зібрати $10.000.

ПІВНІЧНИЙ ҐЕНЕРАЛ НЕ СЛУХАЄ ПРИКАЗІВ ДИКТАТОРА ЧЕНҐ-ЦО-ЛІНА.

ПЕКІН, 18. серпня. — Ґенерал північних військ, Сон-Чуанґ Фенґ, здобувши Пуков, загрожує тепер містови Нанкінґ, осідкови умірковaних націоналістів, що лежить по другім боці ріки Янґце. Згаданий ґенерал сподієтьcя також здобути назад утрачений на весні Шангай, з його богатими доходами з порту. Диктатора Ченґ-Цо-Лін противиться однак за великому розтягненню боєвої лінії північних військ, побоюючись атаку на ослаблений боєвий фронт зі сторони маршалка Фенґ-Ю-Сіянґа. Однак Сон-Чуанґ Фенґ хоче знова статись на пів незалежним від пекінського диктатора і тому не числиться з його бажаннями і приказами. Ченґ Цо-Лін, північний диктатор, якому більше пошкодила аґітація полудневих військ як мілітарні поразки, орґанізує саме тепер контрпропаґанду проти полудневих ґенералів, заанґажувавши до неї около 900 китайських студентів, що приготовляються у спеціяльній школі до того рода пропаґанди.

ВСЕСЛАВЯНСЬКИЙ ЗЇЗД ПАСІЧНИКІВ В ПРАЗІ.

В днях 3—10 липня ц. р. відбувся в Празі IV. з ряду, (останній, III. був в 1912 р. у Москві) всеславянський зїзд пасічників. В зїзді взяли участь також українські представники, м. ин. відпоручник української пасічничої кооперативи „Рій" у Львові др. В. Ревюк. Зїзд розпочався відкритям пасічничої виставки, на якій репрезентоване українське пасічництво найшло також своє признання. Золоту медалю надано інж. Архипенкови зі Львова, а срібні медалі дістали інж. Боровський та інж. Зеркалев.

Слідуючий зїзд має відбутися в 1929 р. в Познані.

ПОЛЬСЬКА ФЛЬОТА..

Польська преса повідомляє, що Польща набула цими днями від Франції один здеклясований корабель о обємі біля 8.000 тон. Корабель цей куплено за дуже низьку ціну, ба ще й на кредит! Щастя, кажуть, ліпше як готові гроші...

СКІЛЬКИ ДЕ ВМИРАЄ ДІТЕЙ?

По обчисленням з 1924 р. на 1000 дітей вмирає: в Норвеґії 50.6, в Голяндії 51.2, в Швеції 55.9, в Злучених Державах 77, в Канаді 78.9, в Данії 82, в Латвії 88.4, в Бельґії 93.1, в Німеччині 132, в Австрії 140.8, в Болґарії 163, в Польщі 165, в Угорщині 195. Значить, смертність дітей у Польщі після Угорщини найбільша.

НЕОДНОСТАЙНІСТЬ СУПРУЖОГО І КАРНОГО ЗАКОНА У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, Польща. — У Польщі лучається тепер часто, що деякі люде завдають собі слідуючі питання: Чи я є жонатий, чи ні?" Инші знова питають: „Чи поповнив я біґамію (доженство), або, чи взагалі є я жонатий?"

Причиною таких питань є обставина, що супруже право у Польщі є дуже неодностайне, бо супружі закони, що обовязують у одній польській провінції, не обовязують у другій провінції і навідворот. Коли приміром мешканець Варшави, де нема цивільних шлюбів, поїде до Познаня і там візьме цивільний шлюб, то його супруже важне є лише у тій провінції.

Колиж він верне до Варшави і стане домагатись розводу, то суддя скаже йому, що він є нежонатий, бо у Варшаві важні є лише супружества, заключені у церкві. Колиж він оженится у Варшаві, тоді його перша жінка іде до суду і обжаловує свого чоловіка о двоженство (біґазію).

Тепер є богато таких случаїв, які мають рішити польські суди. По причині повільности рішення відкликів (апелів) найвисший польський суд ще не занимався тою справою.

Саме тепер роблять старання для удностайнення закона, відносячогося до зрівнання прав дочок і синів до спадщини по їх батькови. Попередно у провінціях, де придержувалися російського закону, сини були упривілійовані в порівнанню з дочками.

Карне право є мало що лучше, як закон супружий. Злочини, за які карається у одній провінції, у других провінціях не уважаються ніякими проступками. Також є ріжниці щодо ступня кари. З усіх польських провінцій лише одна Галичина має суди присяглих.

У Познані банкроцтво карається строго. Усі довжники відповідають перед карним судом. У Варшаві лише купців засуджується на вязницю за банкроцтво. Польські горожане волять тому пожичати гроші у Познані, бо їх інтереси находять там лучшу охорону.

Кодифікаційна Комісія працює тепер над збіркою польських законів, однак її праця потреває кілька літ.

ВИНАХІДНИК ЛИСТІВКИ.

Так, і таку звичайнісіньку річ як почтова листівка треба було винайти. І хоча вам здається, що вона істнувала ще перед Колюмбом, повірте, що перша її ідея появилася щойно в січні 1869 р., в австрійськім часописі. Її творцем був рядник міністерства др. Емануель Геерман, який помер саме 25 літ тому і з нагоди цих роковин австрійська преса пригадує невдячному світові його імя. Геерман звернувся до міністерства торговлі з проханням, аби його думку взяли на розгляд, хоча би з економічних причин, бо листи коштували дорого. Австрія ввела першу листівку в жовтні цьогож року, а за її прикладом пішли інші країни.

ПРИГАДАЛИ СОБІ — КИСІЛЯ.

Відомо, що теперішнє польське правительство є настроєне супроти Великої України „федераційно" ... За курсом цієї федерації їдуть і поменші польські офіціяльні чинники. І так волинський воєвода Владислав Мех зложив під цим знаком 10. липня ц. р. вінець на могилі київського воєводи Адама Кисіля в Нисковичах на Волині. А знаємо, що Кисіль за часів Хмельниччини був виразником цієї ославленої федерації з українського боку. В згаданій місцевости влаштовано отже урочисту шопку, після якої воєвода виголосив промову. В цій промові схарактеризував він, очевидно зі тановища свойого, історичний підклад і причини польсько-українських воєн зперед трохсот літ, вказуючи на ролю Кисіля як медіятора українсько-польських непорозумінь, як великого державного мужа і глибокого мислителя, а також підчеркнув значіння голошених Кисілем засад у теперішню хвилю.

Участь у цьому „святі" взяло кількох несвідомих політично українських православних попів.

ЩО ДИВНІШЕ?

„Слово Польське", яке поза кожним рядком оголошення в українській пресі вміє занюхати якусь небезпеку, робить натяки на... дивні приватні українські школи, в яких влада дозволяє — не повірите що! — на навчання українських танців поза школою. Привід до цього зачудовання дала обява, що Народня Лічниця при співучасти „Рідної Школи" на Левандівці та Богданівці (передмістя Львова) орґанізують „балет українських танців". Хто ходить інколи на площу „Тарґуф Всходніх", може почути, як там орхестра польської військової музики шкварить наші національні пісні. Ми моглиб також сказати, що дивною... є ще польська музика, а прецінь не дивуємось.

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ АҐРОНОМІВ У ЛЬВОВІ.

Дня 10. липня відбувся в кімнатах „Сільського Господаря" перший зїзд українських аґрономів. На зїзд явилося 38 аґрономів з краю. Ініціятиву до скликання цего зїзду дала Спілка Українських Аґрономів у Львові.

В першій частині своїх нарад (орґанізаційні справи) зїзд постановив співпрацювати із Сільським Господарем та з Цен-тросоюзом. В другій частині виголошено кільканайцять рефератів на ріжні аґрономічні теми, і на підставі цих рефератів приняв зїзд низку резолюцій з ріжних областей аґрономічних наук. Між иншими принято деякі резолюції загального характеру, як про скликання осінню українського сільського-господарського конґресу у Львові.

НІМЕЦЬКИЙ ЛЕТУН ВИЛЕТИТЬ У НЕДІЛЮ РАНО

ЛІТАК ҐЕРМАНІЯ БЕРЕ З СОБОЮ ЛАДУНОК У ВАЗІ 8,800 ФУНТІВ.

КОЛЬОНІЯ, Німеччина, 19. серпня. — Ляйтнант Кеннекке і його товариш, граф Солмс Лявбах, вибираються в подорож до Америки літаком Ґерманія, у неділю рано, коли лиш поведеться Кеннеккови послідна проба з літаком, та коли погода буде сприяти летови. Кеннекке буде держатись в часі свого лету найкоротшої північної рути через Даблін, Нову Фунляндію і Бостон і долетить до Ню Йорку, а коли позволять припаси палива, долетить аж до Филаделфії.

Міністер комунікацій уповажнив пільота Ґермакії взяти з собою ладунок у висоті 4.000 кільоґрамів або 8.800 фунтів, однак зажадав, щоби Ґерманія, підчас свого лету, не летіла понад густо заселені простори, аж поки її тягар не зменшиться до нормальної ваги.

НІМЕЧЧИНА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ РІШЕННЯ СУДУ В СПРАВІ САККА І ВАНЦЕТТІ.

ЧИСЛЕННІ ДЕМОНСТРАЦІЇ ВІДБУВАЮТЬСЯ ПО НІМЕЦЬКИХ МІСТАХ.

БЕРЛІН, 19. серпня. — Вістка про неприхильне рішення Найвисшого месечузетського Суду в справі Сакка і Ванцетті дала товчок до масових демонстрацій по німецьких містах, в якій бере участь німецьке населення, без огляду на політичні погляди, хоч провід у демонстраціях ведуть радикальні елементи.

Сі демонстрації мають за ціль в передпослідній хвилі вратувати засуджених людей перед електричним крісломм.

Часопис „Ді Ахт Ур Абендблятт, яка зовсім не зачисляється до радикальних часописів, зове рішення Найвисшого Суду в Месечузетс „побідою варварства" і містить образок смерти, яка передає свою косу ґовернорови Фуллерови та говорить: „Я моглаби згладити Сакка і Ванцетті лише раз, а ти кажеш їм умирати сім разів".

БРИТІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ПЛЯНУЮТЬ НОВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ПИШЕ, ЩО НІЯКИЙ КРАЙ НЕ ВИКОНАВБИ ТЕПЕР КАРИ СМЕРТИ НА ЗАСУДЖЕНИХ.

ЛОНДОН, 19. серпня. — Ліберальна і робітнича преса в Анґлії висказує здивовання, що месечузетський Найвисший Суд відмовив нового процесу для Сакка і Ванцетті. Тому у суботу і неділю плянують анґлійські робітники нові масові демонстрації для вратовання Сакка і Ванцетті і для приневолення ґовернора Фуллера помилувати засуджених.

В телеґрамі до „Дейлі Гералд", говорить Г. Ґ. Веллс: „Обдуманий морд Сакка і Ванцетті буде найчорнішим злочином в історії". А голова Британської Робітничої Партії, Робертс говорить: „Я жалую сего рішення. Я сподівався, що світовий апель зворушить тих, що є відвічальні. Виконання вироку смерти сплямить рекорд справедливости".

ГРОЗЯТЬ БОЙКОТОМ АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛЬМ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 19. серпня. — Віче, яке тут відбулося минулої ночі у одній з найбільших саль і на якім було присутних около 3000 осіб, одобрило висилку телеґрами до Бостону, в якій висказується домагання увільнення Сакка і Ванцетті. Крім того ухвалено вибрати комітет, який має занятись пропаґандою за бойкотом американських товарів, а передовсім американських фільм.

СОВІТСЬКІ РЕСПУБЛИКИ І ТРЕТИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ БУНТУЮТЬ РИФІВ.

ПАРИЖ, 19. серпня. — Часопис „Матін" містить на своїх сторінках отверте обжаловання Третього Інтернаціоналу і совітського правительства, що вони стараються викликати революцію тубильців у французьких, африканських кольоніях.

Згаданий часопис пише, що совітський аташе в Парижі М. Волкоф і совітський амбасадор у Берліні Крестинський опрацьовують пляни викликання такої революції.

На доказ сказаного „Матін" наводить переписку між Волковом, Крестинським і якимсь „товаришом" Ґеллаґер з Лондону, в якій згадується про доставлення оружжа і муніції племенам Рифів і про ведення пропаґанди в Альжирі, Мароку і Тунісі, яка має за ціль відірвати тубильців від Франції. Однак, після сего часопису, пропаґанда Третього Інтернаціоналу і Совітів не вінчається великим успіхом.

ПОЛЬСЬКИЙ КНЯЗЬ І ЖЕНА УМИРАЮТЬ ВІД ЗАТРОЄННЯ.

ВАРШАВА, 19. серпня. — Умер тут від затроєння несвіжою дичиною молодий князь Любомирський і його жена. Князь Любомирський належав до найбагатших властителів земських посілостей у польській республиці.

Чотири роки тому у подібний загадковий спосіб померла княжна Любомирська, жена старшого брата князя Любомирського. Лікарські розсліди, переведені минулої весни, виказали, що у внутренностях княжни находилось потовчене скло, яке мали їй давати через довший час у плинах слуги, щоби посісти її дорогоцінности.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1858 Montgomery

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СКІНЧІМ З КОМПРОМІСАМИ

Коли історія є матірю наук, то та наука нас поучує вже від соток літ, що всякий компроміс з Поляками нам не приніс ніколи ніякої користи, а тільки нам шкодив і нас компромітував. Таке вийшло і тим разом з нагоди виборів до сільських і міських рад. На щастє цей компроміс не засягнув села, а тільки відносився до міст, в яких Жиди становлять більшість населення і в яких без компромісу з Поляками і Жидами не довелосьби нам мати ніякого представництва в міських радах.

В Галичині обовязує ще далі куріяльний виборчий закон з відомими чотирма „колами". Подібного закона нема на цілім світі, а істнує ще тільки в Галичині тому, щоби в той спосіб забезпечити польській меншости, себто головно дідичам, урядовцям та поліцаям, можність дістатися до громадських рад. І хоч по наших селах людність, як відомо, українська, то завдяки першому колу має можність ввійти до громадської ради польський дідич, шинкар, учитель Поляк чи почмайстер. Наказні війти та комісарі шахрували тепер виборчі лісти, викидали Українців, а дописували польських, записуючи небіщиків. Вибори перепроваджувано отже після старих шахрайських практик і тому не диво, що наші хлібоїди на Покуттю мали тим разом так гарне поле до попису та попереводили своїх кандидатів. Та це було тільки по темних і відбитих селах. На загал село державлося добре, хоч, як пишуть з краю, по великих революційних наших змаганях до створення своєї власної держави, можна було надіятися більшого підйому духа. Але, як сказано, там, де можна було перевести вибори як слід, виходили наші кандидати.

За те по містах пішли Українці на компроміс з Поляками і Жидами, щоби ратувати українське представництво в міських радах. Вислід того компромісу дуже непотішаючий. Українських радних вибрано дуже мале число так, що їх голос не буде мати ніякого значіння. Жиди йдуть тепер в Галичині у всім рука в руку з Поляками, те саме буде і в міських радах. Український голос буде там голосом вопіющого в пустині. Ми нічого не зискали, а втратили богато. Бо ото уряд Пілсудского згодився на ті вибори головно тому, щоби показати перед заграницею свою демократичність та льояльне відношенне до національних меншостей. Цей уряд може тепер похвалитися тим, що Українці йшли при виборах з Поляками і Жидами рука в руку як братні народи, себто, що Українці вже погодилися з польським панованнем на українських землях. Це є ще одна наука, яка, маймо віру, може хоч тим разом вилічить наші тупі голови від всяких компромісів з Поляками. Бож з Поляками треба нам йти на боротьбу, а не на угоду.

ПІД РУМУНСЬКИМ ЯРМОМ.

З приводу смерти румунського короля Фердинанда хочемо пригадати важке положення українського народу Бесарабії й Буковини, українських земель, які власне за панування сього короля дісталися під румунське ярмо.

Перед світовою. війною Румунія була в союзі з Австро-Угорщиною й Німеччиною. Але коли вибухла світова війна, вона не пішла разом з центральними державами, тільки ждала дальшого розвитку війни, щоб бачити, до котрої з воюючих сторін вигідніше пристати. Тодішній румунський король Кароль хотів додержати союза Австро-Угорщині й Німеччині, але румунське правительство було сьому противне. Та Кароль був старий, недужий і швидко вмер, а його місце заняв Фердинанд.

Був се час, коли обі воюючі сторони — центральні держави і антанта — запобігали ласки в Румунії, старалися притягнути її на свою сторону. Центральні держави манили Румунію обіцянкою Бесарабії, — очевидно на випадок, коли вони переможуть Росію. Держави антанти обіцювали їй знов Семигород і Буковину, —так само на випадок, коли переможуть Австро-Угорщину.

В половині 1916 р. Румунія рішилася приступити до війни по стороні антанти. Се мало для неї той наслідок, що незабаром майже вся румунська територія з столицею Букарештом опинилася в руках центральних держав, а король і правительство з останками армії державлися в околиці Яс завдяки російській підмозі. Коли-ж революція в Росії дала перемогу большевикам, які заключили мир з центральними державами, румунський король і правительство, позбавлені дотеперішньої російської підмоги, були примушені заключити мир з центральними державами (в марті 1918 р.).

Упадок центральних держав приніс Румунії ту користь, що держави антанти приняли її як союзницю і вона разом з ними засіла на мировій конференції як „побідниця", старaючися забезпечити собі з розпаду Росії й Австро-Угорщини як найбільші користи.

Користаючи з революції в Росії і з окрема з громадянської війни на Україні, Румунія заняла своїм військом Бесарабію. Потім користаючи з розпаду Австро-Угорщини і польсько-української війни, яка увязнила всі військові сили Західно-Української Народної Республики, вона загарбала Буковину і помогла Польщі до перемоги над західно-українською армією. Держави антанти, розуміється, затвердили своїй союзниці **сей рабунок українських земель.** Окремим договором між державами антанти й Румунією признано Румунії Бесарабію, а договором в Сен-Жермен з 10. вересня 1919 між антантою й Австрією і договором в Севр з 10. серпня 1920 р. між головними державами антанти й державами, які поділили між собою територію Австро-Угорщини, Румунія закріпила собі Буковину.

З особливим натиском треба ствердити, що нема ніякого акту, яким українська влада згодилася би відступити Румунії Бесарабію й Буковину. Проти заняття Бесарабії протестувала Українська Народня Республика, проти заняття Буковини — Західно-Українська Народня Республика. Вкінці ані Українська Соціялістична Радянська Республика ані Радянський Союз не заключив доси мирового договору з Румунією і при кождій нагоді протестують проти загарбання українських земель Румунією.

Тільки еміграційний уряд Української Народньої Республики під проводом Петлюри, а тепер Андрія Лівицького відступив Румунії — так само як Польщі — ті українські землі, які вона загарбала, і остає з нею в добрих зносинах та дістає від румунського уряду гроші на свою пропаганду.

Загарбання українських земель витворило спільність інтересів між Польщею й Румунією, які, обєднані в тісний союз і сперті на союз з Францією, а в новіших часах також на підмогу Англії, творять спільний фронт і передню сторожу антанти проти України і Радянського Союза. В сій цілі Польща й Румунія підпирають також згаданий еміграційний уряд Петлюри-Лівицького.

Румунська окупація налягає на українські землі ще важчим ярмом ніж польська. Їх територіяльна, чисельна і культурна сила без порівнання менша і вони не можуть протиставити румунському імперіялізмови тої відпорности, з якою борються західно-українські землі проти польської окупації. Користаючи з сеї слабости, румунський уряд ще перевисшує польський винищуванням української національної культури, румунізацією української землі, позбавлюванням українського населення всяких прав, жорстокими переслідуваннями.

В Бесарабії українське населення не вспіло ще визволитися зпід русифікації, як її місце заняла румунізація.

На Буковині українське населення осягнуло за Австрії ряд національних управнень, які творили основу національного розвитку: національна курія в буковинськім соймі, самоуправа на полі народньої і середньої школи, катедра української мови й літератури в черновецькому університеті, адміністраційна самоуправа внутрі православної церкви.

Все те румунський уряд знищив. Всі українські народні і середні школи зрумунізовано. Катедру української мови й літератури в черновецькому університеті скасовано. Церковну самоуправу знесено і зроблено православну церкву знаряддям румунізації. Урядовців і священиків української національности викидається зі служби або переноситься на румунську етнографічну територію, де вони засуджені на румунізацію. На їх місце приходять на українську землю урядовці і священики Румуни, які переводять румунізацію українського населення. До румунського парляменту дістаються тільки одиниці — під умовою політичної служби урядовій більшости. Українська мова не має ніяких прав, українське друковане слово загибає під особливою цензурою.

Щоб відрізати українське населення від усякої спільности з иншими українськими землями, румунський уряд замкнув кордони для привозу українського друкованого слова. Так само не випускає за кордон місцевої української преси, щоб инші українські землі не мали змоги довідатися про положенне своїх братів.

Окремим засобом румунізації є кольонізація української землі румунськими селянами, яка переводиться під гаслом „аґрарної реформи".

Для виправдання румунізації румунський уряд придумав особливу теорію, по якій українське населення Бесарабії й Буковини вважається Румунами, які підлягли українізації, і тому треба їх знов зрумунізувати.

Політичне й соціяльне положення української народньої маси особливо важке. Всякі спроби орґанізації люто переслідуються як „большевизм" з усею дикістю білого терору, який на міжнародньому полі має вже свою „славу".

Румунію обовязує договір з 9. грудня 1919 р. про охорону національних меншостий. На основі сього договору Українці повинні мати публичну українську народню школу, право закладати українські приватні школи (від народньої школи до університету), право уживати української мови в адміністрації й суді, вкінці—всі громадянські й політичні права на рівні з Румунами. Сі управнення повинні ввійти в румунську конституцію як основні права, а на сторожі виконування їх повинна стояти Рада Союза Націй.

Одначе Румунія й не думає виконувати сих міжнародніх зобовязань, а українське населення на стільки стероризоване, що навіть боїться подавати жалоби до Ради Союза Націй.

Характерно, що Румунія на стільки певна себе на міжнароднім полі, що на зібранню Союза Націй в вересні 1925 р. румунський міністер закордонних справ Дука мав сміливість виступити як оборонець справедливости для національних меншостий, не боячися, щоб його не запитали, як виглядає та „справедливість" у Румунії.

Не менше характерно, що шеф секції національних меншостий в Союзі Націй, Ерік Кольбан, після свого останнього побуту в Румунії в осени 1926 р., по відомостям румунської преси мав заявити, що положення національних меншостий у Румунії є зовсім задоволяюче.

Очевидно, дотеперішне поведенне Ради Союза Націй в справі охорони національних меншостий що-раз ясніще показує, що звідси нема чого сподіватися українському населенню. Особливо тепер, коли в Раді Союза Націй засідають Польща і Румунія! Одначе жалоби до Ради Союза Націй мали свою вагу як засіб міжнародньої пропаґанди проти румунського гніту.

Бесарабія й Буковина не тільки не можуть власними силами визволитися з кайданів румунського імперіялізму, — вони навіть за слабі, щоб вести з успіхом щоденну боротьбу проти румунського гніту. Тим більший обовязок допомоги слабшому, поневоленому братови лежить на инших українських землях.

Так представляється положення українського народу під румунським ярмом.

Очевидно, смерть румунського короля нічого в тім положенню не змінила й не змінить.

Одначе з політичного погляду та смерть важна тим, що вона **внесла замішання й непевність у внутрішне положення Румунії.**

Справа в тім, що Фердинанд не оставив наслідника, який міг би безпосередно після нього заняти королівський престол. Син Фердинанда Кароль, наслідком особистих і політичних інтриґ мусів зректися престола і виїхати з Румунії. Право наслідства на престол перейшло на його сина Михайла, який має тепер всего **пять літ.** Аж до його повнолітности має виконувати королівські функції Реґенційна Рада. Отже на тлі сих відносин панує в Румунії велике замішання. Одні партії невдоволені Реґенційною Радою і хотіли би змінити її склад. Другі знов хотіли би, щоб таки Кароль засів на престолі. Сам Кароль заявив у паризькій пресі, що він хотів би зберегти в цілости державу для свого сина і тому, коли „нарід сього забажає", він готов заняти престол, щоб передати його свому синови.

Мимоходом треба звернути увагу, які ті панове з коронованих родів усе деклямують, що вони роблять те, чого „нарід бажає"...

Словом, у Румунії замішання, яке може потягнутися богато літ. Очевидно було би бажано, щоб те замішання довело до внутрішньої війни, бо тоді може вдатися українським землям вирватися з румунського пекла.

Прага в серпні 1927.

Проф. Др. М. Лозинський.

ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ

На підставі § 20 статута Обєднання і ухвали Екзекутиви з дня 3. серпня б. р., подається до загального відома, що ЧЕТВЕРТИЙ КОНҐРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ відбудеться дня 26. ЖОВТНЯ 1927 р. в Филаделфії, Па., в ґалі Американсько-Українських Горожан при Норт Френклин ст., ч. 847. Конґрес начнеться точно о год. 9-тій рано і буде тревати оден день.

ПРОГРАМА КОНҐРЕСУ:

1) Отворенне Конґресу.
2) Звіт уступаючого Уряду.
3) Дискусія.
4) Реорґанізація Обєднання і зміна статута.
5) Реферати:
а) Плян реорґанізації нашої школи в Америці.
б) Практичні завдання української іміґрації в Америці.
в) Приміненння українського іміґранта до америк. життя.
г) Автократія чи демократія.
6) Ухваленне резолюцій.
7) Уділенне абсолюторії уступаючому Урядови.
8) Вибір нового Уряду.
9) Внесення і запити.

Статут Обєднання підписали: Український Народний Союз, Провидінне, Народна Поміч, Згода Братцтв, Січова Орґанізація (давня, негетьманська), Ліґа Горожан, Ліґа Ветеранів та декілька менших самостійних товариств. Всі відділи згаданих орґанізацій, о скільки складали, або зложать жертви на визвольну боротьбу в виді народного податку, або з виразним зазначенням на певну ціль в краю, як на Рідну Школу, інвалідів, боеву акцію і т. п., мають право вислати делеґата на Конґрес.

Кождий делеґат мусить виказатися повновластю свого Товариства.

ЗА ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

Семен Ядловський, заст. предс.; **Др. Лука Мишуга,** секретар.

Володимир Штангей.

ЗЛОЧИН У СТЕПУ.*)

I

В степу було порожньо. Чорною крайкою припала втомлено жнивяна ніч до стиглих пашень, уся напоєна сторожкою тишою й мовчанням. Було так темно, що скільки не напружуй зору, як не силься, а далі крайніх полукіпків не побачиш, бо залився чорною смолою ночі степовий обрій.

Іван Пупчик, що їхав своєму братові Зотю по снопи, турботно поглядав на вкутане густими хмарами небо. Йому не хотілося, щоб був дощ, бо в нього на покоси тільки-но сьогодні поклався ячмінь. Жаль буде, коли приплеще його до землі. Іван, як досвідчений господар, знав, що коли сльотою перебє ячмінь, то зерно загубить сонячну смуглявість свою й буде темним, а на темне зерно й покупця трудно знайти.

Їхали межею. Вона була вузька, в напівурослих спорищем борознах що зосталися від торішньої оранки. По боках густими кущами стояли напівсохлі буряни. Маточини щоразу чиркали по стовбурах будяків та бугили, струшуючи гіркий пил. Пахло чомусь вяленим буркуном, зіноваттю та недостиглою гречкою. Тихою ходою посувається віз. Їдуть —як човном пливуть. Нудно так їхати. Від одноманітної їзди починала хилити дрімота (бо возом колихало, як колискою). Щоб прогнати її, Іван часто курив.

Іван і Зоть — два брати. Іван старший, Зоть менший. Іван уже материй чоловік. Має дочку на відданні, сина в червоній армії. Хоч літа покраяли смугами чоло, зібрали в зморшки широке обличча і вплели заздалегідь, не впору, до чорної бороди срібні ниточки, але проте був ще у силі. Він завиграшки ще брав по пятипудовому мішкові під пахви й легенько виносив на третій поверх млина. Инший молодий так не зробить. А коли ненароком біля машини, або так де в закутку зловить до рук молодицю, то вимне, як чинбар шкурку. Не раз за це від старої йому перепадало. На селі казали:

— Добрий дідора ще...

А ті, хто побував у нього в руках, лаялись:

— Нехай він скаститься... Стара собака, а ще обрік грає...

Зате Зоть, хоч був і молодший, але на вигляд показував багато старішим. Його встигло більше пошарпати життя й зарані спило всю силу. Взагалі він був не досить то дужим, а ще коли німці дали пити за економічне добро, так зовсім зачах. За яких два роки, як молоко сивий став. Одні тільки очі були молоді й бадьорі.

Колихається віз, лінивою ходою йдуть коровки. Іван стиха погукує:

— Гей-гей, малі, гей!..

Далеко ще їхати — аж на могили, що вартують перехрестя двох шляхів. Аж там їхня нива. Як наділила сільська земельна комісія, ще в двацятому році, так і по сей час вони її не кидають.

І ліворуч і праворуч, попереду й позаду, заліг розлогий степ у темних шатрах. Зіпершся підборіддям Іван на крижівницю й ловить зором усе, що надибається йому. І здається, що вони отсе не в себе на степу, а десь гойдаються в якомусь таємничому просторові. Казкою здається така тиха й така порожня ніч. Фантастичними взорами сплітається дійсність в його уяві. То здається йому, що при дорозі хтось присів і чекає—темний та великий, а коли порівнялися — кущ бадилястих будяків... І знову темні плями полукіпків, а між ними чимале чорне плесо, ліс не ліс, а пашня не така. Навсправжкиж — то пліш бучили, що вродила на чийомусь полі. Раптом коровки стали. Іван прогнав дрімоту.

— Гей-гей, малі, гей! Але коровки нерухомо стояли. Зліз, придивився, а вони мордами вперлися в чийсь полукіпок. Зблудили. Відшукав дорогу, надав бичів коровкам і далі поїхали. Зоть давно спав. Іван разів із шість встиг уже закурювати. Ніч ставала ще темнішою. Обрій зовсім заляглu дощові хмари. Деєде ненароком у небі блисне золотою цяточкою зірка і сховається. Десь позад них тихо воркотало небо, а далекий обрій ледве полихався блискавками. Від хуторів потягло свіжим вітром. Кілька разів вихрився шлях. Мав бути дощ.

Іван уже й каявся, що виїхав з дому. Пропаде даремно труд, тільки худобу намориш. Та хиба знаття було? Виїзджали — все було гаразд.

— В таку ніч тільки злодіям добре, — подумалось Іванові. — Аби встиг тільки взяти та до дощу сховати, а там шукай вітра в полі. Темна нічка не вижене доброго чоловіка на двір, а дощик сліди заплеще і кінці у воду... Намотувались далі думки. І нагадався чомусь минулий сільський сход, на якому між иншими справами розбиралися скарги про крадіжу снопів з піль. Майже щодня надходять заяви від потерпілих: в того взяли копу, в того півкопи, а в иншого — десять-пятнацять снопів не стало. Беруть, не гидуючи, все, але перевагу віддається озимині: пшениці та житу. Найбільш крали сортове збіжжа: червону пшеницю, „банатку" та чотирохгранне жито „крицьке". Вбачалась тут досвідчена рука й певний смак. Не можна було запідозрити, що краде той, хто голоден. Тут відчувалася господарська дбайливість. Так іде з року в рік — скільки Іван пригадує... Починаються жнива — починаються й крадіжки хліба. І, здається, всі чесні, а люде не долічуються полукіпків. Пробували слідкувати. Настановлювали вартових, ланових. Вартові й ланові є, а полукіпки зникають. Мало це помагає. Бо чоловік не камінь: приїде — спиниш, не дозволяєш їхати, а він проситься, божиться, клянеться, цілу історію тобі вигадає, і так розжалобить, що вартовий махне рукою, мовляв, а ну вас під три чорти. А як трапиться кум або так хороший хлопець — ну як ти його не пустиш. Зроби чоловікові вигоду раз —він оддячить вдесятеро. Правда, є такі, що не звертають жадної уваги на заперечення вартових, — нажме на коні, — і поїхав...

На минулому сході знову дебатувалося питання, як краєщ захистити поля від злодіїв, і все одно, крім вартування, нічого иншого не вигадали. Тай взагалі мало було инших пропозицій. Кожному до живого допекли крадіжки, кожний не певний був, що в одну з ночей не піде в чуже подвіря копа власного збіжжа, але мовчали. Боялись висловлюватися. Чорт його знає — скажеш що проти, а він стоїть поруч тебе й ніби піддакує — ніччуж візьме тай пустить за димом обійстя. І скільки не намаґалась президія розворушити сход—толку не добилися. Ще в усіх у тямку були недавні пожежі на селі та вбивство Пархома Чухрая, що спробував відверто боротися із злодіями. Було так, що одного вечора він виступив на сході, а на ранок знайшли його забитим у лозах із запискою:

„Дураку — дурацкая смерть. Держав би язик за зубами, то був би їв борщ із грибами, а так собаки тобою наїдяться".

І підписалися: „Подпольний комітет самоохорони".

На сході насмілився тільки один Пимін Телесь. Він сказав тоді:

(Дальше буде).

*) З „Життя й Революція", ч. 3, березень 1927, Київ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПИСЬМЕННИК НА ВАКАЦІЯХ.

Переглядаючи в трентонській публичній бібліотеці твори письменників ріжних народів та культурні здобутки тих народів зупинив я свій погляд на книжці данського письменника, на якій золотими буквами видніб напис „Данська Література і Економія". Переглядаючи ії, найшов я на стороні 158-ій коротенький нарис під наголовком „Данський письменник КУРДОВ на вакаціях". Думав я, що там знайду опис життя данських письменників, і буду мати нагоду порівнати їх добробут з добробутом наших письменників, але я дуже помилився, бо чого іншого шукав, а щось інше найшов. Найшов я прецінний матеріял, де данський письменник дає дуже цінні поради покривдженим данським дописувачам. Знаючи того рода негодування зі сторони наших дописувачів, позволю собі передложити сей нарис на українську мову. Ось він:

„Я вибрався до свого знакомого, що є властителем купелевого заведення в пречудній долині. Думаючи, що тут відпічну по цілорічній тяжкій літературній праці, та наберу нових сил та нових відсвіжених думок, зрадів я ще й тому, що мій знакомий згодився прохарчувати мене даром через цілий місяць і відступив мені кімнату в своїм городі та віддав мені до розпорядимости одну альтану, обсаджену білими рожами, щоб вечерами можна було писати при чарівнім сяйві місяця.

Чудесний плян. Мої товариші пера вже заздалегідь думали, що я привезу кілька творів з области рідної економії та про життя нашого селянства, але ці надії не здійснилися з наведеної нижче причини.

Перший день перевів я справді чудесно. На другий день однак почались для мене тортури, получені з відвідинами. О шестій годині вечером прийшло до мене десять селян і пять склепарів, кожний зі скрутком паперу в руці. На перший погляд зрадів я, думаючи, що мої земляки не забули за мене і прийшли відвідати мене, а притім розказати про своє життя, про свої болі, про своє горе та хвилі щастя.

Поздоровкалися з ними, спитав я їх, чим можу їм служити. Тоді встав один зпоміж них і сказав: „Дорогий пане, ми довідались, що ви прибули тут на відпочинок і тому, що ви письменник, ми прийшли до вас за порадою". „Дуже радо послужу вам, сказав письменник, скажіть в чім діло".

„Як бачите, нас є тут пятнайцять таких, що любимо писати дописи про наше селянське життя, та, на жаль, невдячний редактор нашого часопису „Економія" не хоче поміщувати дописей, помимо того, що ми всі є передплатниками цего часопису. Ая, ая, це свята правда, паночку любий, заговорили всі покривджені. Опісля встає другий з черги покривджений склепар і каже: Я написав пять дописей та із заледви одна була поміщена і то наполовину змінена і помимо цего, що я продаю в своїм склепі денно сто чисел цего часопису. За таке помітування належиться такому редакторови ганьба. Сто разів ганьба, закричали решта присутних гостей.

З огляду на це, що всі були розгорячковані та обурені, попросив я, щоби всі оставили в мене свої дописи, щоб я їх переглянув, а за два дні щоби явилися в мене у тім самім часі.

Два дні з червоним олівцем в руці прів я над тими дописами, писаними невиразно і швидко, без змісту, без поправного стилю; в кожнім допису найшов я пять до десять слів, що надавались до друку, а решта то сама січка.

В означеній годині явились мої покривджені дописувачі. Я почав їм відчитувати поодинокі дописи, їх зміст і їх наміри. У цім допису ви, добродію, пишете, що дуже добре булоб, якби данські селяни найбільше купували голяндської раси корови, бо вони добрі на молоко. Ви самі, добродію, не передвиділи, який би ви злочин були поповнили, колиб редактор був помістив те. Він бувби не редактор, не патріот данського народу, але ворог збуту рогатого скоту у Данії.

Виж, пане склепар, в своїм допису пропонуєте, щоб покупці купували найбільше сірники латвійського виробу і горівку австрійського виробу, і тут ви виступаєте як шкідник данського фабричного промислу. Ті з вас, що казали, що редактор позміновував ваш допис, ніяк не годится з правдою, бо читаючи ваш допис, аналізував я його і найшов в нім вісім слів гідних друку, а решту мусів редактор сам писати; колиж редактор буде писати за вас дописи, то він не буде тоді мати часу бути редактором, бо буде мусів бути коректором та стежити за тим, щоб писання мали добрий стиль та літературну вартість. Головна задача редактора є стежити за тим, щоби писання кореспондентів, письменників і дописувачів мали на цілі добробут свого народу і своєї держави.

Прошу приняти до відома, що я два дні перечитував ваші дописи, а коли редактор те саме робив, то його праця не була сповнена і він мусів надробляти по ночах і це була для нього непотрібна мука, а ви замісць бути вдячними йому, кричите йому ганьба.

Представте собі, що редактор не є редактор, але маляр, що малює краєвиди і ви є рівнож маляр і кажете, що ви йому поможете. Він дуже радо на се годиться і ви, замісць малювати ліс зеленою фарбою, малюєте чорною; замісць малювати гніздо бузька на хаті, намалювали його в городі. Чи ви не побачите опісля, що одно другому противоріче, і що цей маляр не подякує вам за це, бо ви йому замісць помочи, причинили шкоду?

Тому я є тої гадки, що ви того рода дописами причинили вашому редакторови шкоду і повинні її направити, а направити можете в цей спосіб, що пішлете йому лист, котрий в вам напишу і перепросите за заподіяну кривду, а за змарнований редактором час коло поправлювання ваших дописів повинен кождий з вас післати йому передплату за пять літ наперед. Ось вам моя рада; чи ви годитеся на се?

Селяне, переконавшись, що письменник говорить правду, дуже радо згодились і зложили гроші на передплату та підписавши лист, розпрощалися з письменником.

Повисшу пораду данського письменника повинні з увагою перечитати і наші шановні дописувачі та переконатись, що редакція є дуже вдячна дописувачам, коли вони пишуть щось путнього, що має свою вартість для читачів; одначе треба стерегтись писати січку, бо наша „Свобода" се дійсна трибуна 40-міліонового українського народу.

В. Гасій.

КОЛИ ТИ ЛЮБИШ РІДНИЙ КРАЙ

Коли ти любиш Рідний Край,
В ряди ставай!
Гори відвагою святою!
Бо тільки меч, — а не слова, —
Здобуде нації права
У ворогів її розвою.
Вперед же сміливо рушай,
Коли ти любиш Рідний Край!

Коли ти любиш Рідний Край,
Гори, палай!
Коли в огонь живої мови
Чуття святого надаси,
Ти станеш лицарем краси
І визволення і любови.
За честь і правду все віддай,
Коли ти любиш Рідний Край!

М. Вороний.

На протиалькогольних зборах.

Бесідник для ліпшого доказання своїх тверджень наводить такий примір: Був раз такий страшний пияк, що як дмухнув, щоби загасити свічку, його віддих загорівся полумям, а через уста огонь дістався до жолудка й алькоголік скінчив життя серед страшних мук. То повинно бути — закінчив бесідник — відстрашаючим приміром для всіх пияків!

— До чорта! — відзивається один із присутних — вже ніколи не буду гасити свічки поки мого життя.



Коли Ви не мали змоги боротися в рядах української армії за визволення свого народа; коли ви не мучилися в тюрмах і таборах за те, що боронили рідної землі; коли маете змогу працювати і заробляти - сповніть обовязок українського громадянина і перешліть свою жертву на інвалідів через:

OBYEDNANYE, P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

ПОКЛИК

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА РОСОХОВАТЕЦЬ, СКАЛАТСЬКОГО ПОВІТА.

Дорогі Земляки!

Товариство Просвіта у Росоховатці звертається до нас з просьбою, щоби ми допомогли їм сплатити площу, яку вони купили під будову Українського Народного Дому. Дорогі Земляки! Згадана висше справа не повинна бути для Вас байдужна. Всім Вам чейже відомо, що у нашім селі більша половина мешканців то Поляки, які ворожо відносяться до Українців, та стараються перешкодити, щоби місцеві Українці освідомлялись національно та щоби між ними ширилась освіта. Тому всі, що походять з Росоховатця, повинні допомогти своїм краянам сплатити площу під Народний Дім. Товариство Просвіта уповажнило мене збирати фонди на площу під будову У. Н. Дому. Тому не отягайтесь, дорогі браття, але шліть свої жертви як найскорше, бо до трох місяців мусять вони вже бути на місци. Тому спішіться, бо хто скоро дає, той подвійно дає.

Усі жертви проситься слати на адресу:

**Peter Fedorowicz,
240 McKibben St.,
Brooklyn, N. Y.,**

або впрост до краю, на руки секретаря Народного Дому Івана Любінецького.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЛЬСЬКА „ГОСПОДАРЧА" ҐАЗЕТА НА СЕЛІ.

Неділя. На вигоні сидить гурток чоловіків і про щось жваво розмовляють. Перед хвилею тут було сільське зібрання, де солтис оголошував щойно привезений з ґміни додатковий податок.

— От тобі й ліворуція! Казали, що по ліворуції нам дадуть гахтономію, а тут ще й податку прибавили.

— То ще й скоро платити треба, а то як прийде секвестратор, то й подушки позабирає.

— Та ще й заплати йому за те, що прийде до хати.

— Ой, життя наше, життя!

— Кажуть, ґазета пише, що тепер і ґміна має право брати свій податок.

— Ім, мабуть, не хватає за що пити.

— Наш війт завжди червоний від горівки, мов рак.

— З мужика то деруть, а до пана ще як літом приїзджав секвестратор і записав стирту конюшини, але ще й досі не продавано її.

— От і Петро йде, мабуть з міста.

— Може, часом, ґазету має.

— А він завжди купить; істи нічого не буде, а ґазету буде мати.

— Покличмо його сюди, нехай нам прочитає щонебудь.

— Може маєш ґазету, Петре? — питає один з сидячих Петра, що направився й сам до них.

— Маю, тільки не українську, але польську, господарчу.

— Ану-но прочитай нам, що та господарча пише. Може щона порадить, як позбавитися від податку, щоби хоч на половину був менший.

— Сядь-но тут біля нас та прочитай щонебудь.

Петро сів на колоді, виняв ґазету й настроївся читати.

Всі инші затихли, бажаючи почути щось цікавого.

— Ґазета ця зветься „Страж над Буґем", по нашому значить „Варта над Буґом".

— То десь якби для нас надсьельцов написана.

— Її видає „Окружний Заряд Польського Товариства Опіки над Кресами".

— Неначеб і добре повинна писати.

Петро починає читати:

„Час скончиць зе зброднічон аґітацйон".

„Сполеченьство польське в оґромней венкшосьці недоце급 небезпеченьства, яке загража Ржеч-посполітей зе строни так званего руху українського".

— Длячогож те небезпеченство: для жита чи пшениці? — питає один дядько.

— То мабуть знову якісь нові комахи, що псують збіжжя, якби пояснює другий.

— Як беруть податки, то хочби помогли нам нищити те паскудство.

— Слухайте далі, то довідаєтеся, що то за комахи:

„Належи з цалим нацїском ствердзіць, же в дзялальносці аґітаторув „українськіх" щораз яскравей увідочня сєн донжене до опанования мас русіньскіх".

— Що то значить „русіньских"?

— То значить нас, Українців.

— То-то по польськи буде „русіньских"? А як же тоді по польськи буде Поляк?

— То мабуть—то буде „лях".

— Ні, то по нашому буде лях! Бо як ми їх часом називаємо „ляхами", так вони зовуть нас „русінами", а по польськи Поляк і буде Поляк.

— Гм! Для нас пише, та й нас прозиває.

— Отже—читає далі Петро: а „... до опанования мас—русіньскіх і ствоження з ніх єднего для Польскі фронту од Карпат аж по Дзьвінен".

— То добрі комахи.

— Хе-хе-хе! От і господарча ґазета!

— Вони мабуть після себе судять про ворожість до других. „Всходня Малопольска, Волинь, всходне повяти воєвудства Любельского й Полесє—аґітаторув „українськіх" смьон називаць „пулноцнозаходнємі зємями і „Заходнєй України".

— От-туди, Грицю, в сочевицю!

— То він хотів би, щоби ми Поляками себе звали.

— Аджеж тому й Малопольською зветься, що там майже всі Українці, а Поляків, як кіт наплакав.

— А то знайшов також Польщу на Поліссі. То самі Поляки!?

— „...людносьць тих зем усілуйон утшимаць в стане вженя, в ненавісці до сполеченьства польскего й ржондув польскіх, а пшедевшисткем пшециджалаць вшелькей вспулпраци людносці українськей з людносцьон польскон тих обшарув, очивісце з вєльком шкодон і кшивдон в первшим женде для людносьці русіньскей".

— О, ще й яка нам кривда та шкода від того.

— Про-якесь то він „спулжице" пише; хіба може про насилання сюди осадників та мазурів?

— Їх же й поналазило тута як собак.

— „Акція аґітаторув „українськіх", в перапа..."

— А буде вже того добра! Ми й без того будемо знати, як господарювати.

— Ви-ж сами хотіли, щоби вам прочитати. Зачекайте, прочитаю ще трошки дальше:

„Ото русіні на каждим вецу слишон і на каждей строніци „Наше Життя" читайон, же цала зємя пулноцно-заходней України правне до ніх належи, же мусі биць роздана їм „без викупу й відшкодовання".

— А він хотів, аби ми ще платили?!

— То він мабуть сам має кілька маєтків, то боїться, щоби часом його не скривджено.

„Джісь віхжицєлє „українці" на вшістікх вецах жонданьйон випущеня з венкшенн пшестемпцув одсядующих заслужонон карен".

— А він напевно всіх посаджав би; тільки, мабуть, у вязницях місця немає.

„Туманеньо тему людносьці русіньскей пшез платних аґітаторув „українськіх" належи положиць крес. Огромна венкшосьць людносьці русіньскей жийонца спокойне в ґраніцах Паньства Польского, чує, нєвонтпліве, встрент до віхжицєлі, леч єст безсільна, понеже не віdзі зе строни сполеченьства польскего й влядз паньствових здецидованего пшецівдзялання зброднічей акції".

— Ото хоч раз сказав правду, що „Паньство Польске" дбає за нас, як пес про пяту ногу.

— „Встрент" — як він каже, ми маємо, ще й більше того, але до осадників та мазурів, котрих тут надала лиха година.

— Каже, що живемо спокійно—і правда: як ще так трохи поживемо в такім польськім раю, то цілком позаспокоюємось бо не буде навіть чого й їсти, коли все земно віддадуть мазурам.

„Отшонсьць сєн врешце мусі сполеченьство польске з первшим женде поволанє до стжеження паньствового й народового інтересу на тих теренах".

— Вже вони настережуть той інтерес народовий.

— Стережуть вони добре, тільки свій.

„Згодне вспулжице двух братніх народовосьці не може биць заклонцане надаль дескрукційнон роботон врогіх чинніков, для ктурих в Польсце нема мейсца. Нех їдон до Большевії збєраць пльони 9-цьолетней кврвавей сєйби".

— Їх тут також ніхто не просить.

— Нехай би в себе робив там порядок.

— Каже „братнє народовосьці", та з Поляком, скільки я памятаю, ще не можна було погодитися. Навіть тоді, коли їх і нас била одна московська нагайка; а тепер, коли вони зверху, то не може бути й мови про якусь братськість.

А все через те, що польське селянство та робітництво вірить своїм ксьондзам та панам.

Буде иначе, коли вони зрозуміють, що тільки тоді буде добре, коли всі працюючі маси кожної нації будуть шанувати один другого і спільними силами підуть в обороні своїх прав.

— Ми з ними якраз так живемо, як кіт з собакою.

„Повинжи стан жечи пшедставями ясно для зорієнтовання сєн зарувно сполеченьства польскего, як русіньскего, врешце ку увядзе тих сфер, ктуре мнємайон, же устемпствем в дзєдзіне напшиклад школьництва змнєйшон захланносьць аґітаторув „українськіх". Пружне надзєе"!

— Який молосердний!

— Змилувався Бог над раком і дав йому в... спині очі. Так і Поляки дали нам на папері рідну школу.

— Я таке чув, що українська школа належить нам по законі ще з двацять першого року.

— А так. Так є написано в Конституції.

— Бач, а вони ще й досі не дали.

— Та ще й каже, що тим робить нам уступки.

— Як по податок, то й сам приде, а школи української то ніяк не можна дістати.

— Та воно мабуть так і є, що закон законом, а що після нього належить, то треба силою видирати.

— Але й видер ти, Петре, десь ту ґазету. Та я-б її дурно не брав.

— Та я-ж думав, що вона й справді господарча.

— То ясно: мабуть десь скоро будуть вибори, то вони так підлизуються до селян, щоби ті вибрали їх до сойму.

— Так і є, бо ця ґазета недавно тільки почала виходити.

— Чує лисиця сир то й починає ворону хвалити.

— Еге, нема дурних. Тепер наші селяне, скільки приходиться чути, ні один не хоче голосувати за Поляком.

— Бо й не варто. Що вони дали нам з того, що обіцяли?

Велику дулю під ніс.

— Ходім-но ми до дому, бо вже й вечоріє.

— Мабуть треба ще трохи погосподарювати, як сами вміємо. А він, той добрий пан, нехай собі знає, що за нього голосувати, все рівно не будемо.

— Хто раз збрехав, тому більше не вірять!

І. Н.

ПАМЯТАЙТЕ НА РІДНИЙ КРАЙ!

При кождій нагоді збирайте на Рідну Школу, інвалідів, сиріт та політичних вязнів в старім краю.

Жертви належить слати до краю через:

**OBYEDNANYE
P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.**

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ВІДОЗВА

ДО ЗЕМЛЯКІВ З МІСТА СНЯТИНА І СНЯТИНСЬКОГО ПОВІТУ.

Многі з нас покинули рідний край й поїхали в чужину шукати кращої долі. Виїзджаючи, ми обіцяли своїм рідним, що ніколи не забудемо за свою батьківщину. Коли доля поща́стить нам, будемо робити всі можливі старання, щоби допомочи своїм браттям у нашім селі у їх змаганнях до кращої долі.

Серед найгірших обставин наші брати у Снятині задумали довершити великого діла: збудувати Український Народний Дім, українську народну святиню, у котрій найдуть душевну поживу, котра їх скріпить у боротьбі за національну екзистенцію.

Ви знаєте, дорогі наші краяни, що щоби щось подібного довершити, потрібно богато гроша, а наші брати бідні, щоби здвигнути мури, котрі би стояли на перешкоді всяким паразитам, що силуються ограбити наш нарід з його прадідівської спадщини. Тому нашим обовязком є подати їм помічну руку, й показати нашим браттям, що ми присяги не зломили й ніколи не зломимо.

Український Дім у Снятині буде прибіжищем для всіх дітей України. Український Дім у Снятині буде тим шпихліром, у котрім найдуть хліб усі ті, котрі віддали для батьківщини не тільки свої сили, свій найкращий вік, а віддали все, що мали. Тепер ми мусимо подбати о це, щоби відплатитися їм. Вони боролися за наше існовання, а ми покажем ділом, не словом, що ми хочемо, щоби вони з нами жили й дальше боролися з тими, що силуються положити печать смерти над тим життєм, яким український нарід жив й буде жити.

Тому підписані, в імени Українського Дому у Снятині, звертаються до Вас, Браття і Сестри, з сердечним проханнем о матеріяльну поміч на будову Народного Дому у Снятині. Віримо, що Ви не відмовите нашим проханням, бо наші прохання, це прохання наших братів, сестер, батьків і матерей у Снятині. Купіть і Ви цеголку на будову повинце згаданої святині. Хай і Ваше імя буде записано на угольним камени національної святині у Снятині. Хай наші брати на батьківщині знають, що ми не забуваємо за свої обовязки на заморщині, й готові до побідного діла кождої хвилі.

Комітет будови Народного Дому у Снятині складається із слідуючих людей: Григорій Костинюк, голова; Олекса Маслянка, писар; Никола Григорчук, скарбник; Никола Дудчак бібліотекар. Кромі цего до комітету увійшло богато людей, представників инших товариств.

Всі, котрим дорога рідна батьківщина, хай поспішать з помочею, й присилають свої датки, як жертву на будову Українського Народного Дому у Снятині, на адресу; Григорій Ковердович, 98 Іст 8-ма улиця, Ню Йорк, Н. Й., або на адресу: Петро Одинський, 237 Евню Б, Ню Йорк, Н. Й. Зібрані жертви, будуть оголошені в часописях.

Комітет для збирання жертв на Український Народний Дім у Снятині:

Григорій Ковердович, предс.;
Петро Одинський, скарбник;
Іван Данилюк, писар.
177 Norfolk St., New York, N. Y.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Дар для інвалідів.

Підчас весільного обиду в гром. Субтельного, де були присутні щирі українські громадяне, котрі не забувають про свої обовязки, супроти рідної Батьківщини, й на тих, що боролися і на тих богато потерпіли за добро свого народу, на зазив гр. Прохоровича й за стараннями панни Красновської зібрано на інвалідів 14 долярів. На сю ціль зложили як слідує: п. Василь Субтельний 2 доляри, Григорій Прохорович 2 дол., Михайло Ганчук 1 дол., Никола Ющишин 1 дол., Юрій Кириченко, 1 дол., М. Красновська 1 дол., о. Дмитро Лазар 1 дол., Марія Біла 1 дол., Іван Пілінський 1 дол., Яків Коцький 1 дол., Марія Білич 1 дол., о. Н. Н. 1 дол. Разом 14 долярів.

Не забувайте, Браття, за свої обовязки супроти Рідної Батьківщини, й за тих, що так мужно боролися за існовання українського народу. Українські інваліди терплять ріжні невигоди. Нашим обовязком не забувати за них; вони в чорній нужді збувають дні, але в їх серцях горить вічний жар любови до свого народу, до своєї Матери України. Ми, на американській Україні, при кождій нагоді повинні показати ділом, що ми оцінюємо їх заслуги, шануємо наших мучеників, котрі пролляли свою благодну кров у боротьбі за національні ідеї.

Присутний.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Для інвалідів в Каліші.

В українській православній церкві св. Андрея Первозванного в неділю, 29 мая б. р., після відповідного слова священика зібрано і вислано на допомогу інвалідам Української Армії в таборі Каліш $15.00 (пятнадцять дол.). Кошти пересилки взяв на себе гром. Григорій Самбір.

Свящ. П. Корсуновський.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

З забави для інвалідів.

На забаві дня 26 червня с. р. в добродія п. В. Седляра, в котрого гостив д-р В. Клодницький, на поклик п. Е. Ганчарського, бувшого січового стрільця, зложили жертви слідуючі особи по 1 долярови: Д-р В. Клодницький, Е. Ганчарський, С. Простий, П. Мусій, В. Седляр, М. Олійник, Ів. Сенів, Т. Починок і Т. Михальчук. Разом зложено 9 долярів, котрі вислано через Обєднання на інвалідів в краю.

Підчас лекцій, які тут давав д-р В. Клодницький від 26-го червня до 4-липня, зложили жертви слідуючі особи: В. Седляр 3 дол., Н. Донелюк 2 дол.; по 1 дол.: О. Карпович, Т. Крушельницький, М. Сосновський, Ілія Грушко, Ів. Курчак; по 50 центів: Ів. Заблоцький, А. Чарнецький, П. Савчук, В. Туркевич, Т. Починок і П. Войтович. На революційний фонд в Галичині жертвував п. О. Гарасимик 1 доляр. Разом на лекціях зложено 13 долярів на інвалідів а 1 доляр на революційний фонд в Галичині. Гроші ті вислані до краю через Обєднанне.

Т. Михальчук.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1928.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чвертка $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню поміщати також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 1. вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщувать у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1928 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

К. Майстренко.

ПЕРЕМОГА ЦАПА

(Спогад зперед 10-ти літ).

Звали його „Козлюком", „Цаповським", а иноді, бавлячись, дехто величав його ще й иншим, подвійним титулом: „Козлик-Мозлик". В дійсности же це був собі білий, чепурний, шутий цап. Оті кілька назвиск вказують на те, що біле-білий, чепурний, шутий Цап — звірина дуже знаменита.

З історії війни відомо, який успіх мало в 1914 році російське військо на південно-західнім фронті. Просто форсовним маршем глибились „чудо-богатирі" в державне тіло Австрії: падали неприступні мури, ставало зоброєні тверди́ні, міста, цілі великі країни підбивались огнем і мечем під царську руку Миколая II. Крізь гори трупів, по великих купах попелу до щенту спалених сіл дійшло російське військо на Угорщину, між Карпатські гори.

Наш перевязочний відділ для свого життя найшов ще кілька хижин у селі Розадомбі. Навколо попіл чорнів, навколо руїни лежали, скрізь блукали, як оглашені, безпритульні, голодні селяне.

Загнавшися глибоко в Карпати по спустошеній країні, маючи позад себе знесені мости, попсовані залізниці, відрізане великими просторами од головного осередку, присипане значною верствою холодного снігу, російське військо опинилося зимою в поганих, важких умовинах. Почався голод. Той голод, що змушував коні гризти, черствi сухарі для салдатів перетворяв у надзвичайно смачні ласощі, нарешті, той голод, що витворив між військом цингу, гарячку і всякі инші пошесті хвороби... Найгірше доводилось старшинам — лікарям, чиновникам, позбавленим права користуватися „пайком" з інтендантських харчів. Видавано їм гроші, але харчуватись вони мали сами, мали добувати продукти, де хочуть, і як хочуть.

Медичний персонал перевязочного відділу мав трохи сушеного борщу. Зварений в окропі, цей борщ одгонив смородом, був терпкий, а про смак — то й говорити не варт. Мірку́вали ми довго, як запобігти лихові, звідкіль роздобути кращих, більш їстивних харчів, одначе з наших міркувань нічого не виходило. Наше скрутне становище, наші безсилі борсання в лещетах цупкого голоду запримітив господар тієї хати, де ми жили. І зі своїх злиденних достатків, зі свого убогого скарбу цей добрий, чоловік дав нам... маленьке козлятко. Біле, чепурне, на високих ніжках — ну, хибаж знайдеться така жорстока рука, що зведеться проти цього козлятка з гострим ножем?! Одностайно, не змовлюючись, ми захистили життя маленького, біленького звіряти.

Козлятко якось відразу всім сподобалося: санітарі перевязочного відділу відривали від рота останні крихти і, наперебій, годували маленького приятеля: медичний персонал ділився з ним і борщем і останнім грудочкою цукру, — всім тим, що, коли знаходилось. А в ті часи, коли голод особливо вишкіряв зуби і в нас не було зовсім нічого їсти, доводилось годувати козлятко... білим папером.

Все на світі минає — минуло і наше лихо. Тимчасом з маленького козлятка під весну виріс чималий, біле-білий, чепурний, шутий цап. Облиті блискучим весняним сонцем, на зеленій траві-мураві Карпатських косогорів, ми бавилися з цапом цілими днями. Скажеш йому:

— Козлюк, гопки!

Цап трусить борідкою, стає на задні ніжки і починає підлигувати, як гумовий мяч!

— Козелковський, стрики-брики!

Не встигнеш ще рота гаразд стулити, а цап вже ринув з гори скоком-боком, викрутасом-вихилясом. Стрик-брик!

— Козлик-мозлик, пошепчи од перелогів!

При цьому треба лягати ниць. Цап лізе на лежачого і починає пацати ногою по спині. Крім згаданих штук він ще подавав ніжку, підставляв писок під гребінець, загрожуючо мурчав до незнайомих, пив чай за столом, знав не тільки медичний персонал, а й усіх санітарів, бігав на прогулянку з нами, як цуцик, і охоче спав на першому-ліпшому з наших ліжок. Словом, цап — то гордощі перевязочного відділу, предмет замилування і заздрощів з боку старшин і салдатів инших частин війська. — Тільки тільки не заговорить, який розумний цап! — думав кожний.

Вибухла революція. На фронт прикотилися розмови про волю. Раб з діда-прадіда, з обмеженим світоглядом, роздратований віковічними утисками з боку пануючих, безправний, — салдат зрозумів волю по свойому. Тепер все можна, все дозволено, настав час почислитися з осоружними гнобителями, — так прийняло військо найбільше, що дала революція — волю. А тимчасом скасовано честь, захиталась дисципліна. Справа обернулася так, що офіцирам лікарям, чиновникам, словом — усім військовим начальникам, як дійсно грішним, так і цілком безневинним, в першу чергу довелось підставити свої голови під обух того немилосердного ката, що звеťся сліпим гнівом розлюченого темного люду. Санітарі перевязочного відділу почали теж чіплятися до своїх старшин і лікарів, зі захватом справжніх шпигунів, по яким би найболючіщим, найдошкульнішим місці нас ударити, і від чого би почати... Спинились на цапові. Кому, як не нам — „буржуям", мовляв, вивчений цап служить наймилійшою втіхою? Це-ж і буде найбільше дошкульно, як позбавити нас цієї втіхи! Вчорашній улюбленець санітарів, цап, був засуджений на смерть, мав упасти перший жертвою жорстокої помсти до нас. Почалось...

Два звірі стали один супроти одного. Звір-чоловік — з гострим ножем в руці, з налитим злобою серцем, засліплений жагою помсти. Звір-цап — біле-білий, чепурний, з ясними очима, повними довіря і любови до чоловіка. Звір-чоловік покликав:

— Козлюк!

Звір-цап підбіг скоком - боком до чоловіка, пригорнувся до його ніг, простягнув шию просто на гострик ножа...

В кождій людині є Божа іскра. Затушкована темрявою, пригнічена каменем злоби, запакована в чорну оздобу жорстокости, іскра Божа иноді примеркає, але не тухне ніколи. У відповідні-ж хвилини, моменти найвищого напруження і торжества духа, іскра руйнує свою тюрму, визволяється зпід важкого, гидкого намулу, яскраво спалахне і освітлює людину в людині, прекрасну величну людську душу — образ і подобу Божу. Так сталось і на цей раз: дивлячись на довірливого, беззахистного звіря-цапа почуваючи теплість його тіла біля своїх ніг, чоловік-звір схаменувся... і випустив ножа із рук.

Мало того. Самовільні „судді" — салдати, бачучи цю перемогу цапа над чоловіком, на диво зворушені поручили чоловікові, призначеному за ката, відвести „Козлика" до старшин відділу — і перекazали: Будьте спокійні, панове старшина! Доки живе наш козлик, доти між нами мир і згода!

І так завдяки звичайному білому цапкові тай химерности настроїв простих вояків — властителям улюбленого цапка в час вибуху революції ні волос не впав з голови. —